

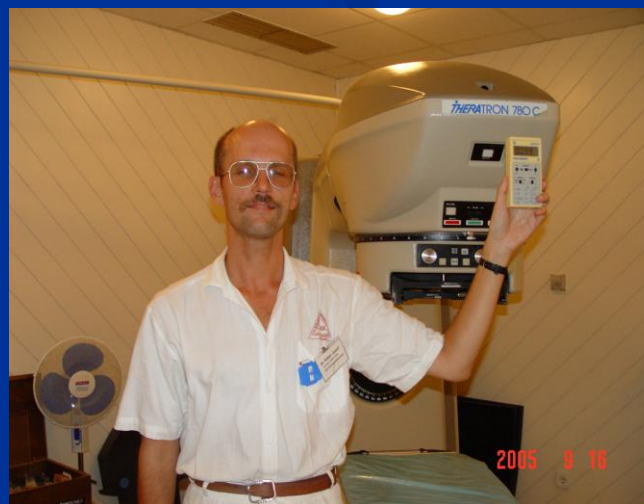
Egy egyetemi sugárvédelmi szolgálatvezető "kalandjai,

avagy

sugárvédelmi feladatok az egészségügyben.

Dr. Kóbor József ,biofizikus, klinikai fizikus, PTE Sugárvédelmi
Szolgálat vezetője

SUGÁRVÉDELEM

IONIZÁLÓ –nemionizáló
sugárzások

Ionizáló sugárzások:

Radioaktív alfa

béta

gamma

Fékezési fotonsugárzások:

diagnosztikai röntgen

lineáris gyorsító foton

Egyéb speciális sugárzás:

lineáris gyorsító nagyenergiájú elektron

stb.

SUGÁRVÉDELEM CÉLJA:

- 1. Gyakorlatban elsősorban a hosszútávú sztochasztikus sugárkárosodások elleni védelem, ill. kockázatuk csökkentése (dolgozóknál, egyéb populáció)
  - 2. Hosszútávú szomatikus sugárhatások és sugárbaesetek elleni védelem (dolgozóknál)
  - 3. Páciens sugárvédelme (viszonylag új)
- „As low as resonably achievable” ALARA elv

Dózisfogalmak:

Besugárzási dózis: röntgen, levegőkerma

Elnyelt dózis: $D = E/m$ (Joule/kg) (Gray)

Egyenértékdózis: $H = \sum D_i * w_i$ (Sievert)

Effektív dózis: $H_{eff} = \sum H_i * W_i$ (Sievert)

Sugárvédelmi dóziszfogalmak alkalmazhatóak:

1. Dolgozók sugárterhelése
2. Lakossági populációk sugárterhelése
3. Páciens sugárterhelése diagnosztika során

Nem alkalmazhatóak:

Páciens sugárterhelése sugárterápia során

Cobalt 60 besugárzókészülék: kb. 1.3 MeV gamma-sugárzás

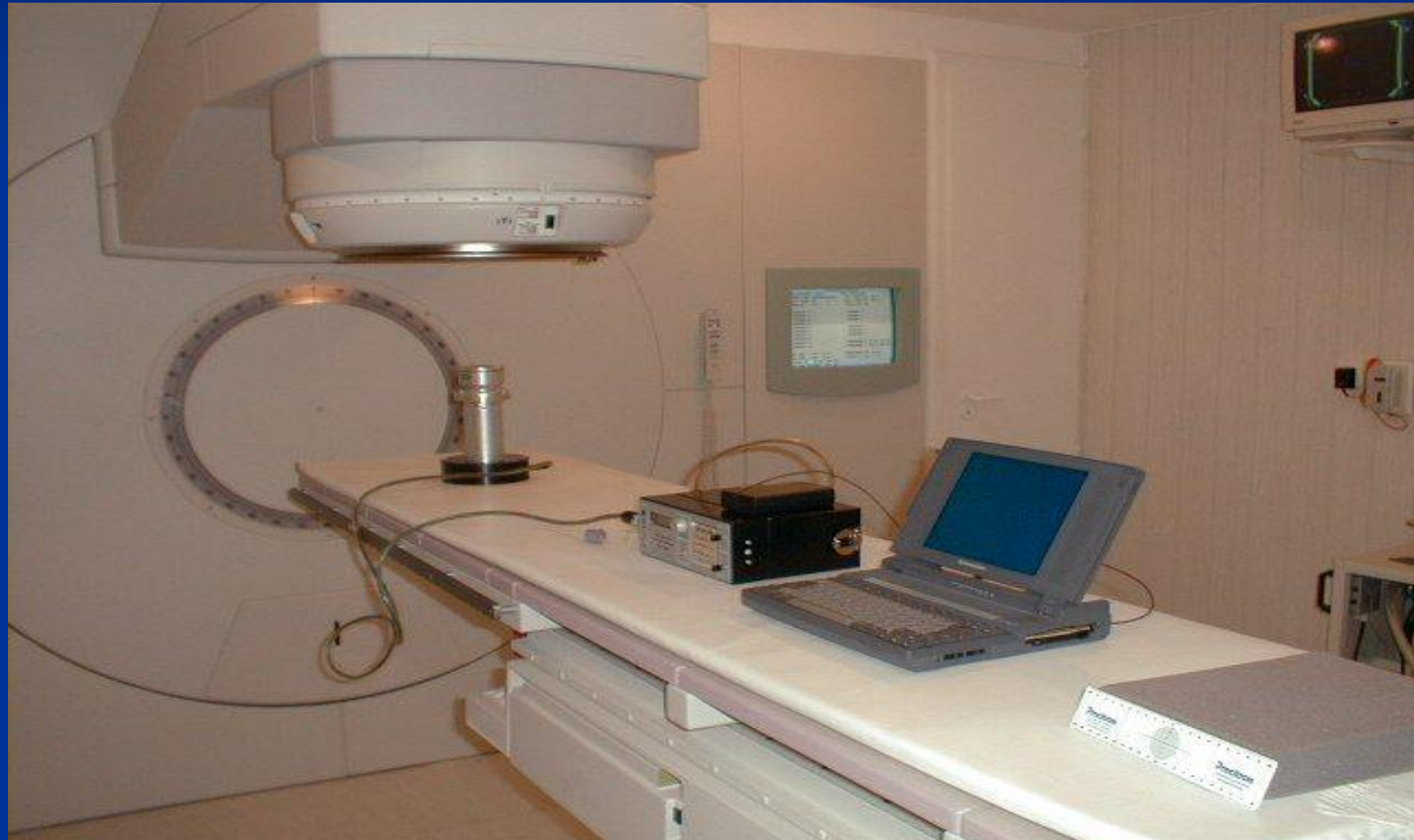

Afterloading készülék: Iridium 192 forrás, kb. 0.4 MeV energia

Lineáris gyorsító: 6, 18 MeV fékezési foton, 6, 8, 10, 12, 15 MeV elektron, nem izotóp generálja a sugárzást..

..ennek ellenére üzemen kívül is sugárzás mérhető a készülék közelében. Ez a maradványsugárzás, melyet un. aktivációs reakciók hoznak létre

Szimulátor: 20-80 keV fékezési RTG csak exponálásakor sugároz

Röntgen (fogászati)

intraoralis rtg

[View Image Details](#)

Image 1 of 2

CT (Röntgen)

Orvosi izotóplaboratórium

■ Aktív sugárvédelem:

árnyékolás, sugárzásnak megfelelő,
mindig kompromisszum

kisebbs sugárzású (aktivitású) források
használata, korszerűbb eljárások

Passzív sugárvédelem:

távolságtartás

időfaktor

Jogszabályi háttér:

- - **1996. évi CXVI. Törvény („Atomtörvény”)**
- **, a 16/2000. (VI.8.) EüM rendelet**
- 11/2010. (III.4.) KHEM rendelet
- Pécsi Tudományegyetem Munkavédelmi Szabályzata , ennek melléklete
- PTE Sugárvédelmi Szabályzata
- 47/2003 (VIII. 8.) ESzCsM rendelet,
- 30/2001. (X. 3.) EüM rendelet,
- 31/2001. (X. 3.) EüM rendelet,
- 23/1997. (VII. 18.) NM rendelet,
- 33/1988. (VI.24.) NM rendelet,
- 124/1997 (VII. 18.) Kormányrendelet vonatkozó rendelkezései,
- MSZ 824 „Sugárzás elleni védelem az orvosi és állatorvosi röntgen munkahelyeken”,
- MI 62–2/89 „Béta-, gamma-, röntgensugárzás elleni védelem”,
- MI 62-3/1990 „A neutronsugárzás elleni védelem”,
- MSZ 62-4/1999. „Sugárvédelem nagy aktivitású gamma- távbesugárzó berendezések és orvosi lineáris gyorsítók alkalmazásakor”,
- MSZ 14341/91 „Külső röntgen- és gamma-sugárzások dozimetriája”,
- MSZ 14339 sorozat,
- MSZ 14340–1/79 zárt „Radioaktív sugárforrások”,
- MSZ14344–1/89,

- 16/2000 Eüm. rendelet.
- 1. Engedélyezés. Ki az engedélyes ? Engedélyezés rendje.
- PTE
- ÁOK, KK, TTK
- Intézetek, tanszékek
- Műszerek, metodikák, részlegek:
- Kb.50 RTG, 9 izotóplabor, 1 kobaltágyú, 2 lineáris gyorsító, 1 afterloading, 1 ideiglenes radioaktív hulladéktároló : összesen kb. 65 engedély

- Szakhatóságok:
- 1. Kormányhivatal Népegészségügyi Szakmai Szervezet Sugáregészségügyi Decentrum
- 2. Országos Atomenergia Hatóság
- 3. Országos Rendőrfőkapitányság
- 4. Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Extra:
- Katasztrófavédelem
- Munkavédelem

- „10. § (1) Az engedélyes sugárvédelmi szolgálatot hoz létre és biztosítja a működéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételeket (16/2000 EüM.r)”
- A sugárvédelmi szolgálat szervezete: Rektor
- KK főigazgató
- Gazdasági főigazgató-Műszaki igazgató
- Biztonságszervezés és/vagy Munkaegészségügy
- Egyetemi Sugárvédelmi Szolgálat
- Munkahelyi (engedélyesek szintjén) sugárvédelmi megbízottak

■ Néhány funkció:

- Engedélyeztetések
- Munkahelyi és egyetemi szabályzatok kidolgozása
- Részvétel technológiai fejlesztésekben, minőségbiztosítás
- Sugárvédelmi eszközök beszerzésének szervezése
- Eszközök sugárvédelmi minősítésének ellenőrzése
- Egyéni dozimetria ellenőrzése, megrendelése (!!)
- Sugárvédelmi oktatások megszervezése
- Izotópnnyilvántartás vezetése, ellenőrzése
- Radioaktív hulladéktároló felügyelete, radioaktív hulladékkezelés
- Radioaktív kibocsátások felügyelete
- Sugárvédelmi mérőlabor üzemeltetése, forrásainak megszerzése (!!)
- Kapcsolattartás, jelentési és referálási kötelezettségek a szakhatóságokkal
- Kapcsolattartás és intézkedések a munkahelyeken (tanszékek, intézetek!!!!)
- „Dosis record”-ok kiállítása külföldre távozóknak
- Szaktanácsadás munkahelyi pótlék, stb. ügyekben

Hivatalos dóziskorlátok:

Dolgozókra: 20 mSv/év, (ill. 100 mSv/5 év)

Normál populációra: 1 mSv/év

Dolgozóknál filmdozimetria detektálási határa: 0.2 mSv/2 hónap

0.2 - 2 mSv : feljegyzési szint

2 - 6 mSv: megjegyzési szint, kivizsgálás kötelező

6 mSv felett: hatósági vizsgálat

A normál természetes háttérsugárzás évi értéke kb.

1.8 - 2.5 mSv/év

Előírással filmdoziméter: 2 havonta központi kiértékelés, nyilvántartás

Átmeneti radioaktív hulladéktároló

БИОТЕКА
№ 17
БИОТЕКА
№ 17
БИОТЕКА
№ 17
БИОТЕКА
№ 17
БИОТЕКА
№ 17

БИОТЕКА
№ 17
БИОТЕКА
№ 17

БИОТЕКА
№ 17
БИОТЕКА
№ 17
БИОТЕКА
№ 17
БИОТЕКА
№ 17
БИОТЕКА
№ 17

Gyors ellenőrzésnél dózisteljesítményt mérünk

Korlátok: eszköz, tároló felszínén $20 \mu\text{Sv/óra}$

Lökésszerű terhelésre: $200 \mu\text{Sv/óra}$

A normál természetes háttérsugárzás dózisteljesítménye kb. $0.08 - 0.25 \mu\text{Sv/óra}$ közé esik.

Csernobil 4.sz. blokk szarkofágjától kb. 200 m távolságban 17.84 $\mu\text{Sv}/\text{óra}$ dózisteljesítmény (2001 tavasza)

Nemionizáló sugárzások:
Sugárvédelmi jelentőségük
egyre nő, miután
felhasználásuk is nő !

A mikrohullámok hosszútávú sztochasztikus
biológiai hatása vitatott

az elektronikai eszközöket, processzorokat, stb.
megzavarhatják

**Ajánlás, de sok helyen már kötelezően
tiltják a mobiltelefonok használatát
orvostechnikai eszközök körül 5 m
távolságban**

1.Célok:

- ❖ A munkahelyek kockázatfelmérése és elemzése, az ott dolgozók egyéni felmérése (munkatükör) a munkáltató feladata az egészséges és biztonságos munkavégzés feltételeinek megteremtése, nem cél ezek pénzbeni megváltása
- ❖ Munkavédelmi intézkedéssel, munkaszervezéssel ki nem küszöbölhető, jogszabályban meghatározott egészségkárosító kockázatok esetén jogszabályoknak, belső szabályoknak megfelelő pótlék megállapítása, jogszabályoknak megfelelő további juttatások, jogosultságok megállapítása
- ❖ Jogszerű juttatási rendszer biztosításával az esélyegyenlőség biztosítása, a peres kockázat kiküszöbölése

- Környezetterhelési pótlék:
- „Direkt” (ill.szórt) sugaras eljárások, ahol a sugárleadást végző röntgenforrás közelében kell tartózkodni (angiográfia, kontrasztanyagok eljárások, műtők)
- Feltétel: napi rendszeresség, időkorlát nélkül
- Kiesik: klasszikus diagnosztika (vizsgálat kontrolltérből történik)

Előzmények 3:

Környezetterhelési pótlékra jogosultak:

- ✓ Ionizációs sugárzásnak kitett munkahelyeken napi rendszerességgel, 3 órát el nem érően végzett munka:
- ✓ Citosztatikummal való napi rendszeres, 3 órát el nem érő munkavégzés:)

Előzmények 4:

❖ Nem történt meg

- ✓ Az ionizációs sugárzáshoz kapcsolódó egyéb, jogszabályokon alapuló jogosultságok: korkedvezmény, munkaidő kedvezmény, sugár pótszabadság egységes elvek szerinti vizsgálata (egyéni felmérések, munkatükör) és intézkedések a KK-ban
- ✓ Egészségkárosító kockázatok és ezekhez kapcsolódó jogosultságok felmérése és intézkedések.
- ✓ Azon pótlékok vizsgálata (munkahelyi pótlék, egyéb pótlék) és intézkedések szinten, melyek mögötti dokumentum esetleg egészségkárosító kockázatok közötti munkavégzésre utal és sem jogszabály, sem belső szabály ilyen pótlék fizetéséről nem rendelkezik.

3. Jogszabályi háttér 1:

- ❖ Kockázati pótlékra jogosult a közalkalmazott, ha
  - ✓ Kjt 72 : a foglalkoztatásra a napi munkaidő legalább felében jogszabályban meghatározott egészségkárosító kockázatok között kerül sor
  - ✓ vagy a védelem csak az egyéni védőeszköz olyan állandó és tartós használatával valósítható meg, mely a közalkalmazott számára fokozott megterhelést jelent

- ❖ Korkedvezményre jogosult, aki
  - ✓ 1997. évi LXXXI tv. 8 és végrehajtási rendelete (Vhr) szerint
  - ✓ Vhr: 168/1997. Korm. Rendelet 1. sz melléklet 10. pontban felsorolt tevékenységet az ott felsorolt munkakörben végzi, ha az ionizációs sugárzás hatása alatt végzett munka a napi 3 órát eléri.

Jogszabályi háttér 2:

❖ Munkaidő kedvezményre jogosult, aki

✓ 356/2008 (XII.31) Korm. R. 11 (ugyanaz KSZ 31): egészségügyi intézményben

✓ 11 (1) a teljes napi munkaidejéből 6 órát kell munkahelyén töltenie :

a) pont: munkahelyén legalább napi 3 órán át sugárátalomnak kitett közalkalmazottnak

b)...f) pontok további, nem ionizációs sugárzással összefüggő eseteket sorolnak fel. Jelen projektben a felmérésük most folyik, (pl 11 (1)e.) pont gyógytornász)

✓ 11 (2) a teljes napi munkaidőből – a munkáltató rendelkezése szerint – legalább 6 órát kell munkahelyén töltenie annak a közalkalmazottnak, aki

a)...f) pontok sorolják fel a további, nem ionizációs sugárzással összefüggő eseteket, jelen projektben a felmérésük most folyik.

Jogszabályi háttér 3:

❖ Pótszabadságra jogosultság:

✓ Kjt 57 (5): az ionizáló sugárzásnak kitett munkahelyen naponta legalább 3 órát töltő munkavállalót megilleti:

évente 5 nap pótszabadság

Ilyen munkahelyen legalább 5 év eltöltése után évente 10 munkanap pótszabadság

✓ Kjt 57 (6) jogszabályban meghatározott egészségkárosító kockázatok között munkahelyen eltöltött munkaidőtől függetlenül pótszabadság illeti meg a rendszeresen kettős egészségkárosító kockázatnak kitett munkakörben foglalkoztatottat, feltéve, hogy egyik kockázat nem ionizációs sugárzás

Ionizációs sugárzásnak kitettség magyarázata:

❖ „Egészségkárosító kockázatok között végzett munkának csak a sugárvédelmi szempontból ellenőrzött terület besorolású munkahelyen mesterséges sugárforrások sugárzási terében végzett munkát ismeri el.

❖ Az állásfoglalás szerint tehát röntgen munkahelyeken az effektív sugármenet időt, radioaktív sugárforrást alkalmazó munkahelyeken az ellenőrzött területen eltöltött időt kell figyelembe venni.”

OSSKI ÁLLÁSFOGLALÁS

Ezenkívül: szakmai tradíciókra és kvalifikációra való áttételes hivatkozás !

Jogszabályoknak megfelelő egységes gyakorlat 1:

❖ Ha az ionizáló sugárzáshatása alatti munkavégzés a napi 3 órát eléri vagy meghaladja, a közalkalmazott

- ✓ Korkedvezményre jogosult
- ✓ A napi teljes munkaidőből 6 órát kell munkahelyén eltöltsön
- ✓ Pótszabadságra jogosult
- ✓ Kockázati pótlékra jogosult, ha a munkaidő legalább felében jogszabályban meghatározott egészségkárosító kockázatok között kerül sor (a fenti 3 jogosultság az ionizációs sugárzásra tekintettel megállapított kockázati pótlékra jogosultaknál fennáll)

Jogszabályoknak megfelelő egységes gyakorlat 2:

❖ Ha az **ionizáló sugárzáshatása alatti munkavégzés a napi 3 órát nem éri el, de a napi rendszeresség igazolható**, a közalkalmazott

- ✓ Pótszabadságra jogosult (a feltétel az ionizációs sugárzásra tekintettel megállapított környezetterhelési pótlékra jogosultaknál áll fenn, ha egyúttal a kettős kockázat is fennáll)
- ✓ Környezetterhelési pótlékra jogosult (ionizációs sugárzásra tekintettel)

❖ **Ha a fenti 2 feltétel egyike sem áll fenn**, egyik jogosultság sem állapítható meg

- ✓ A sem kockázati pótlékra, sem környezetterhelési pótlékra nem jogosultaknál a karkedvezmény, munkaidőkedvezmény, sugár pótszabadság nem állapítható meg
- ✓ A citosztatikumra tekintettel megállapított környezetterhelési pótlékra jogosultaknál a sugár pótszabadság nem állapítható meg és a kettős kockázatra tekintettel sem jár pótszabadság

4. Intézkedések az intézkedési terv alapján:

- ❖ Konzultáció az érdekképviselőkkel
- ❖ Konzultáció az érdekképviselők jogi képviselőivel
- ❖ Munkáltatói intézkedésekről döntés
- ❖ Azon munkahelyek és munkakörök meghatározása, ahol a korkedvezményre jogosultság a munkáltatói információk alapján kérdéses
- ❖ A 342/2007 (XII.19) Korm. Rendelet és a 34/2007(XII.21) SZMM rendelet alapján eljárás lefolytatása
- ❖ Korkedvezmény biztosítási járulék megfizetése alóli mentesülés esetén további intézkedések (korkedvezmény, munkaidő kedvezmény, pótszabadság járandóságok megvonása vagy megtartása)

Érintett létszámok 3:

❖ A korkedvezmény, munkaidő kedvezmény, pótszabadság megszüntetési intézkedések egyes közalkalmazottakat hátrányosan érintenek

✓ A korkedvezmény alapján már megszerzett idők nem vesznek el. 2012.01.01-től való megszüntetése az egyén szintjén nem kompenzálható, költségmegtakarítás a KK-nál marad, döntés esetén a konszolidációs programba bevonható vagy keresetkiegészítés fedezeteként szolgálhat.

✓ A munkaidő kedvezmény megszüntetése az egyén szintjén nem kompenzálható. KK szinten emberi erőforrás-kapacitás többletet jelent, mely csökkenti a rendkívüli munkaidőben igénybe veendő kapacitás iránti igényt. A túlmunka csökkenés miatti költség-megtakarítás a KK-ban marad.

✓ A pótszabadság megszüntetése az egyén szintjén nem kompenzálható. KK szinten emberi erőforrás-kapacitás többletet jelent, mely csökkenti a rendkívüli munkaidőben igénybe veendő kapacitás iránti igényt. A túlmunka csökkenés miatti költség-megtakarítás a KK-ban marad

Kedvezőtlen, köztük „sugaras” munkahelyeken adott

pótlék:

❖ A 356/2008(XII.31) korm. rendelet 16 . pótlékkal ismeri el az alábbi „sugaras” munkahelyeken a kedvezőtlen munkakörülményeket a járóbeteg-és fekvőbeteg szakellátást nyújtó intézetekben (megfelel a korábbi munkahelyi pótléknak és a KK-ban ez a pótlék megállapításra és folyósításra is kerül)

✓ Pótlékalap 150%-a (30.000 Ft/hó)

Aneszteziológiai és intenzív terápiás osztályon dolgozó orvos, szakasszisztens, ápoló intenzív terápiás pótléka

Traumatológiai osztályon 3 műszakos munkahelyen fogl. Ápoló traumatológiai pótléka

Műtőben fogl. Műtős szakasszisztens asszisztensi pótléka dolgozó

✓ Pótlékalap 120%-a (24.000 Ft/hó)

Röntgenben dolgozó orvos, asszisztens diagnosztikai pótléka,

Röntgengép-javító műszerész diagnosztikai pótléka

Diagnosztikai laborban diagn, tev-t folytató orvos, egyéb ff.fokú végzettségű munkatárs, továbbá asszisztens diagnosztikai pótléka

Kedvezőtlen , köztük „sugaras” munkahelyeken adott pótlék 2:

✓ Pótlékalap 120%-a (24.000 Ft/hó)

- Traumatológiai osztályon foglalkoztatott valamennyi orvos traumatológiai pótléka
- Boncolást végző orvos, boncmester, boncsegéd infektológiai pótléka
- Vér-és vérkészítmény előállítását végző folytató orvos, egyéb ff.fokú végzettségű munkatárs, továbbá asszisztens infektológiai pótléka
- Fertőző beteget ellátó, valamint pulmonológiai gondozóban foglalkoztatott orvos és egészségügyi szakdolgozó infektológiai pótléka
- Pszichiátriai osztályon dolgozó orvos, ápoló pszichiátriai pótléka
- Műszakbeosztástól függetlenül a 3 műszakos munkahelyen ápolási tevékenységet végző ápolási pótléka
- Országos mentőszolgálat kivonuló állomány sürgősségi pótléka
- Szülészeti osztályon foglalkoztatott szülésznő asszisztensi pótléka
- Műtőssegéd asszisztensi pótléka
- Mosodában teljes m.időben szennyes ruha átvételét végző infektológiai pótléka

✓ Pótlékalap legalább 36%-a (7.200 Ft/hó)

- Valamennyi asszisztensi és szakasszisztensi képesítéssel rendelkező (szak)asszisztensi munkakörben dolgozó asszisztensi pótléka

✓ A fenti pótlékok egymás mellett nem folyósíthatók

Szakma..

..és politika

■ KÖSZÖNÖM A FIGYELMET !

-
- Külön köszönet Forróné dr. Déri Saroltának (PTE HSZI) a jogszabályi háttér felvázolásáért